

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Tomasz Przesławski

w sprawie ze skargi K. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 1267/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych 9 kwietnia 2025 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, sygn. III AUa 1267/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje K. S. Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie 2 500 (dwa tysiące pięćset) złotych za okres od 26 listopada 2019 r. do 19 lutego 2025 r.;**
- 3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Najwyższego na rzecz K. S. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz K. S. kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 5. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

Tomasz Demendecki Adam Redzik Tomasz Przesławski

UZASADNIENIE

I.

I.1. Skargą z 11 lutego 2025 r. (data stempla pocztowego) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki K. S. (dalej także: Skarżący), działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. III AUa 1267/21 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie, rozpoznającemu wskazaną sprawę, zalecenia wyznaczenia posiedzenia w celu rozpatrzenia przedmiotowej apelacji;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego kwoty 5 000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kosztów tego postępowania w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm prawem przewidzianych.

I.2. W uzasadnieniu skargi Skarżący wskazał, że w sprawie wystąpiła beczynność, która nie znajduje żadnego usprawiedliwienia.

I.3. Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie w odpowiedzi na skargę z 25 lutego 2025 r. zgłosił udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi, ze względu na jej bezzasadność.

II.

II.1. Pismem datowanym na 30 października 2019 r. Skarżący złożył odwołanie od decyzji ZUS w Kielcach z 30 września 2019 r., KPU-[...]. Odwołanie wraz z odpowiedzią ZUS wpłynęło do Sądu Okręgowego w Kielcach 26 listopada 2019 r., gdzie sprawa prowadzona była pod sygn. V U 3317/19.

II.2. 24 maja 2021 r. Sąd Okręgowy w Kielcach wydał wyrok w sprawie V U 3317/19.

II.3. 1 lipca 2021 r. Skarżący złożył apelację od powyższego wyroku. Akta sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego 21 lipca 2021 r. 22 lipca 2021 r. sporządzono raport z losowania przydziału w sprawie III AUa 1267/21 sędziego referenta. Na podstawie zarządzenia z 13 sierpnia 2021 r. odpis apelacji

wraz z odpowiednimi pouczeniami został doręczony pełnomocnikowi ZUS w dniu 23 sierpnia 2021 r.

- II.4. 11 lutego 2025 r. (data stempla pocztowego) Skarżący złożył skargę na przewlekłość postępowania w sprawie III AUa 1267/21.
- II.5. 19 lutego 2025 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie wydał wyrok w sprawie III AUa 1267/21.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Według art. 2 ust. 1 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. 2023 poz. 1725, dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W myśl art. 2 ust. 2 u.s.p.p. dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie określono, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecznictwie przyjmuje się, że pod pojęciem tym należy rozumieć

wielomiesięczną beczynność sądu, polegającą na niewyznaczeniu rozprawy bądź niepodjęciu czynności (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18; z 11 września 2019 r., I NSP 88/19; z 14 listopada 2019 r., I NSP 151/19; z 12 maja 2020 r., I NSP 37/20; z 27 października 2020 r., I NSP 151/20). W odniesieniu do postępowania apelacyjnego wskazuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji, polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 6 września 2019 r., I NSP 74/19; z 31 października 2019 r., I NSP 134/19; z 19 grudnia 2019 r., I NSP 173/19).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. np. wyroki ETPC: z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia

Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

III.2. Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że było ono prowadzone przewlekłe.

Apelacja Skarżącego wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 21 lipca 2021 r. Dzień później wylosowano sędziego referenta do składu sądu. Odpis apelacji został doręczony stronie przeciwnej 23 sierpnia 2021 r.

Przez kolejne 3 i pół roku Sąd Apelacyjny nie podjął żadnych czynności nakierowanych na zakończenie postępowania. Dopiero wniesienie rozpatrywanej skargi zaktywizowało sąd do działania i wydania wyroku w sprawie.

Przywołane wyżej okoliczności wskazują na to, że w sprawie nastąpiła przewlekłość, która nie znajduje żadnego obiektywnego usprawiedliwienia nawet jeśli wziąć pod uwagę konieczność rozpoznawania spraw według kolejności wpływu. Bezczynność sądu jest szczególnie rażąca jeśli wziąć pod rozwagę, że w sprawie nie istniała konieczność przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego i przeprowadzenia rozprawy. Sprawa nie była też zawiła pod względem faktycznym, zaś ewentualne skomplikowanie pod względem prawnym samo w sobie nie może stanowić uzasadnienia opóźnienia jej rozpoznania na etapie postępowania apelacyjnego. Konieczne jest także uwzględnienie, że przedmiot postępowania obligował Sąd Apelacyjny do szczególnie sprawnego rozpoznania sprawy. W judykaturze krajowej i międzynarodowej podkreśla się bowiem, że sprawy emerytalne oraz sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych wymagają nie tylko starannego, ale przede wszystkim szybkiego rozpoznania (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, wyrok ETPCz z 30 października 1999 r. w sprawie Styranowski przeciwko Polsce, Reports 1998-VIII, s. 3376).

III.3. Bez znaczenia dla powyższych wniosków Sądu Najwyższego pozostaje argumentacja Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie odnosząca się dużej ilości spraw pozostających w referacie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, a także ogólnie ciężkiej sytuacji kadrowej sądu. Według utrwalonego orzecznictwa

znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe, jak i inne kłopoty organizacyjne pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę. Wskazuje się przy tym, że państwo ponosi odpowiedzialność za zapewnienie właściwej organizacji sądownictwa, w tym należytej obsady kadrowej sądów (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 24 maja 2019 r., I NSP 29/19; z 5 czerwca 2019 r., I NSP 39/19; 27 października 2020 r., I NSP 145/20; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 179/20).

W konsekwencji Skarb Państwa – Sąd Apelacyjny w Krakowie nie mógł zwolnić się w niniejszej sprawie z odpowiedzialności za przewlekłość postępowania wskazując na wieloletnie problemy kadrowe. Liczba spraw w odniesieniu do obsady kadrowej może co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie nie jest wynikiem zawinionych zaniedbań, co ostatecznie nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p., Sąd Najwyższy orzekł, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, doszło do przewlekłości postępowania.

III.4. Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2 000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie.

W orzecznictwie przyjmuje się, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością ma stanowić swoistą rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy, a oprócz tego ma charakter sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 marca 2018 r., III SPP 14/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 64/18; z 9 grudnia 2020 r., I NSP 149/20; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21). Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (m.in. postanowienia

Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20).

Postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się wniesieniem przez Skarżącego odwołania od decyzji ZUS w Kielcach, które wpłynęło do Sądu Okręgowego w Kielcach 26 listopada 2019 r. Łączny czas postępowania, liczony do dnia wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny (tj. do 19 lutego 2025 r.) wynosił więc 5 lat i 2 miesiące.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznał, że adekwatna jest kwota 2 500 zł za okres od 26 listopada 2019 r. do 19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy oddalił dalej idące żądanie skargi w tym zakresie jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 u.s.p.p.). Skarżący nie uzasadnił należycie przyczyn przyznania wyższej kwoty za każdy rok przewlekłości postępowania niż kwota minimalna wynikająca z ustawy.

III.5. Zgodnie z art. 12 ust. 2 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy.

Z nadesłanych akt sprawy Sądu Apelacyjnego w Krakowie wynika, że postępowanie przed tym sądem zostało już prawomocnie zakończone. Nie jest zatem konieczne uwzględnienie wniosku Skarżącego o wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie najszybszego zakończenia postępowania, co skutkowało oddaleniem skargi w tym zakresie.

III.6. Na podstawie art. 17 ust. 3 u.s.p.p. Skarżącemu należało zwrócić opłatę od skargi, która to opłata została uiszczona na rachunek Sądu Najwyższego.

III.7. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za radców prawnych Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz Skarżącego kwotę 257 zł tytułem

zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od dokumentu pełnomocnictwa.

Tomasz Demendecki Adam Redzik Tomasz Przesławski

sk

[a.ł]